

Bijlage 4

basisschool Piet Hein

Oostelijke Handelskade 6
1019 BM Amsterdam

www.basisschoolpiethein.nl
info@basisschoolpiethein.nl

**Beleid Lees- spellingproblemen
en dyslexie**

mei 2015

Inhoudsopgave

Inleiding	Blz. 3
Hoofdstuk 1. Dyslexie in het kort	4
A. Wat is dyslexie?	
B. Risicofactoren in de taalontwikkeling en leesproblemen bij kleuters	
C. Hoe is dyslexie te herkennen?	
D. Welke gevolgen heeft dyslexie?	
Hoofdstuk 2. Hoe signaleert de Piet Hein lees- spellingproblemen en dyslexie?	6
Hoofdstuk 3. Uitgangspunten pedagogische en didactische benadering bij (vermoeden van) dyslexie en ernstige lees /spellingproblemen	7
Hoofdstuk 4. Inhoud begeleiding bij (vermoeden van) dyslexie en ernstige lees-/spellingproblemen	9
• Handelingsgericht werken / samen met ouders en kind aan de slag	
• Groep 1-2	
Begeleiding in de klas voor leerlingen die onder het streefdoel scoren	
• Groep 3 t/m 8, begeleiding op sociaal-emotioneel gebied	
A. Begeleiding op het gebied van werkhouding en emotionele ontwikkeling	
B. Betrekken van de leerling bij het leerproces / vergroten acceptatie en motivatie	
• Groep 3 t/m 8, begeleiding op cognitief gebied	
A. Begeleiding in de klas voor leerlingen die onder het streefdoel scoren...	
B. Inhoud / hulpmiddelen begeleiding groep 3 t/m 8	
C. Compenserende maatregelen groep 3 t/m 8	
D. Compenserende maatregelen d.m.v. van ICT	
E. Compenserende maatregelen bij Cito-Entreetoets groep 7 / Cito-eindtoets groep 8	
F. Dispenserende maatregelen groep 3 t/m 8	
Hoofdstuk 5. Begeleidingsadviezen voor ouders	13
A. Begeleidingsadviezen voor ouders van groep 1 en 2	
B. Begeleidingsadviezen voor ouders van groep 3 t/m 8	
Hoofdstuk 6 Het dyslexieonderzoek / de dyslexieverklaring	14
A. Stappenplan dyslexieonderzoek /vergoede diagnostiek vanuit de zorgverzekering	
B. De dyslexieverklaring	
D. Behandeling extern onder schooltijd	
Hoofdstuk 7 De dyslexiekaart	15
Wat is de dyslexiekaart, wie komen ervoor in aanmerking?	
De dyslexiekaart	
Literatuur / Bronnen	18

Inleiding

De Piet Hein heeft twee documenten die gericht zijn op het geven van adequaat onderwijs aan leerlingen met lees- spellingproblemen en dyslexie:

- Protocol ter signalering van lees- spellingproblemen en dyslexie. (Zie hoofdstuk 2)
- Beleid m.b.t. leerlingen met lees- spellingproblemen en dyslexie. Dit is tevens te vinden op de website van de school.

In Nederland heeft ongeveer tien procent van de leerlingen op de basisschool moeite met leren lezen en spellen. Slechts twee à drie procent van deze leerlingen heeft problemen met lezen en spellen als gevolg van dyslexie.

Dit beleid is gericht op beide groepen met als doel het onderwijs aan deze leerlingen te kunnen afstemmen op hun onderwijsbehoeftes.

Een goed beleid voor kinderen met lees- spellingproblemen en dyslexie is, mede in het kader van Passend Onderwijs, een van de speerpunten van de Piet Hein.

Dit document geeft leerkrachten en ouders van de Piet Hein houvast bij:

- het tijdig signaleren van lees- en spellingproblemen,
- het signaleren van mogelijke dyslexie,
- het bieden van adequate begeleiding van leerlingen met lees- spellingproblemen,
- het bieden van de juiste begeleiding van dyslectische leerlingen.

A. Wat is dyslexie?

Bij leerlingen met dyslexie is sprake van een ernstige lees-/ spellingachterstand, die blijkt uit een onvolledige en /of moeizame automatisering van het lees-/spellingproces, ondanks goed onderwijs. Dyslexie is een specifieke leerstoornis met een neurologische basis, waarbij de kern van het probleem ligt in het vlot lezen en spellen van woorden. De snelheid in decoderen, ofwel automatisering, is het kernprobleem van dyslectici.

Vooraf bij meerbegaafde leerlingen, die een deel van hun lees- en spellingproblemen lange tijd verborgen weten te houden doordat zij in staat zijn deze te compenseren, worden de problemen nogal eens onderschat. Wij zijn ons hiervan bewust en zijn, bij de signalering, extra alert.

B. Risicofactoren in de taalontwikkeling en leesproblemen bij kleuters

Problemen bij algemene lesactiviteiten

- Trage verwerking van (talige) informatie als gevolg van een algemeen automatiseringsprobleem.
- Niet begrijpen van complexe vragen, terwijl het antwoord wel bekend is. Oorzaak: moeite hebben met het plannen en vasthouden van de volgorde van de denkstappen.
- Moeite hebben met het onthouden van meervoudige instructies, terwijl ze de afzonderlijke taken wel kunnen uitvoeren. Dit heeft te maken met het feit dat dyslectici vaak een beperkt werkgeheugen hebben.
- Moeite met het onthouden of ophalen van namen uit het geheugen.
- Woordvindingsproblemen.

Problemen bij voorbereidende leesactiviteiten

- Moeite met het onthouden van de klank-letterkoppelingen. (Letterkennis)
- Moeite met het snel en accuraat analyseren van gesproken woorden in losse klanken. (Auditieve analyse)
- Moeite met het samenvoegen van losse klanken tot een gesproken woord.
- Moeite met het verklanken van een woord als een bepaalde klanken worden weggelaten of toegevoegd.
- Kinderen die nog geen interesse tonen in leesactiviteiten.
- Erfelijkheid. (50% kans)
- Taalarme thuissituatie

Problemen bij voorbereidende rekenactiviteiten

- Problemen met het ordenen van objecten.

Risicofactoren m.b.t. luisteren

- Moeite met spraak verstaan in aanwezigheid van achtergrondgeluid.
- Kind haalt woorden die op elkaar lijken door elkaar.
- Kind verstaat iemand die snel spreekt moeilijk.

Risicofactoren m.b.t. spreken

- Hardnekkige fouten in de uitspraak. (Zwakke zinsbouw)
- Moeite met nazeggen van lange woorden en onzinwoorden.
- Moeite met snel benoemen van kleurnamen, cijfers, eenvoudige objecten.
- Moeite met liedjes en versjes onthouden.

C. Hoe is dyslexie te herkennen?

Kinderen met dyslexie kunnen moeite hebben

- om het verschil te horen tussen klanken als m en n; p, t en k; s, f en g; eu, u en ui
- om de klanken in volgorde te zetten, zoals bij 'dorp' en 'drop'
- om de aandacht vast te houden bij (mondelinge) uitleg
- met het leren van reeksen, tafels van vermenigvuldiging of spellingsregels
- met het onthouden van vaste woordcombinaties, uitdrukkingen of gezegdes
- met het onthouden van losse gegevens, zoals rijtjes, woordjes en jaartallen
- met het onthouden van talige informatie
- met het structureren van hun werk

Problemen bij het lezen

De leesproblemen van kinderen met dyslexie vallen het meest op bij hardop lezen. Sommige kinderen hebben een traag leestempo en lezen de woorden spellend (h-a-k). Andere kinderen hebben een hoog leestempo, maar maken daarbij veel fouten door te raden. Er kan ook sprake zijn van een combinatie van beide.

Problemen bij het spellen

Kinderen met dyslexie maken veel spellingfouten en hebben daarom veel steun aan spellingsregels. Het kan zijn dat ze één bepaald woord op een bladzijde op verschillende manieren spellen. Kinderen met dyslexie proberen vaak de spelling van specifieke woorden te onthouden. Dit is een enorme belasting voor het geheugen. Bovendien blijft de kennis meestal niet hangen, omdat ze het op een onsamenhangende manier in het geheugen opslaan.

Problemen bij het schrijven

Bij kinderen met dyslexie is het handschrift vaak moeilijk leesbaar. Bij leerlingen die wel leesbaar schrijven, valt het trage schrijftempo vaak op.

Problemen bij rekenen

Kinderen met dyslexie hebben moeite met automatiseren. Enkele voorbeelden: de sommen onder de tien, tafels van vermenigvuldiging.

D. Welke gevolgen heeft dyslexie?

- De emotionele gevolgen, zoals schaamte, onzekerheid en een negatief zelfbeeld, moeten bij dyslectische kinderen niet worden onderschat.
- Het is voor de dyslectische leerling onmogelijk hetzelfde niveau in lezen en spelling te bereiken als een niet-dyslecticus in dezelfde tijd.
- De leerling zal altijd kleine fouten blijven maken bij lezen en spellen.
- Het lezen zal sneller verbeteren dan het spellen en uiteindelijk ook op een beter niveau komen dan het spellen.
- Het verwerken van mondelinge talige informatie kan een probleem zijn, omdat de aandachtscapaciteit meer wordt aangesproken dan bij een niet-dyslecticus. Dit speelt bij allerlei schoolse taken een rol en is ook in de thuissituatie te merken.

Hoofdstuk 2. Hoe signaleert de Piet Hein lees- spellingproblemen en Dyslexie?

A. De school

Om zo adequaat mogelijk problemen op het gebied van (voorbereidend) lezen en / of spelling te begeleiden, is een vroegtijdige signalering van cruciaal belang.

De signalering gebeurt in de eerste plaats door de groepsleerkracht d.m.v. observaties en beoordeling van het dagelijks werk.

Daarnaast heeft de school een aantal vaste, landelijk genormeerde, meet- toetsmomenten om te zien of een leerling zich volgens verwachting ontwikkelt.

De school heeft hiervoor de volgende protocollen opgesteld:

- Protocol leesproblemen en dyslexie voor groep 1 en 2
- Protocol leesproblemen en dyslexie voor groep 3 en 4
- Protocol leesproblemen en dyslexie voor groep 5 t/m 8

De protocollen zijn als volgt ingedeeld:

- Een stappenplan waarin is vastgelegd wanneer de meet- observatie- en toetsmomenten plaatsvinden, de daaruit voortvloeiende begeleidingsperiodes en de evaluatie van de begeleiding.
- Een overzicht van de inhoud van de meet-, observatie- en toetsmomenten. Hierop staan tevens de streefdoelen voor de leerlingen vermeld.

De intern begeleiders begeleiden de uitvoering van deze protocollen.

In enkele gevallen komen lees- en/of spellingproblemen pas in een later stadium aan het licht. Vooral bij meerbegaafde leerlingen, die een deel van hun lees- en spellingproblemen lange tijd verborgen weten te houden doordat zij in staat zijn deze te compenseren, kan dit voorkomen.

B. De ouders

Ook de ouders kunnen signalen afgeven die kunnen duiden op dyslexie. Dit kan bijvoorbeeld al bij het intakegesprek wanneer er in de familie dyslexie voorkomt.

De school neemt deze signalen serieus en gaat daarover met de ouders in gesprek.

Communicatie met de leerling en de ouders

Als de leerling een dyslexieverklaring heeft bespreekt de leerkracht het begeleidingsplan, in de vorm van de dyslexiekaart, aan het begin van elk schooljaar met de ouders. Vervolgens bespreekt de leerkracht de inhoud van het plan met de leerling.

Zie voor informatie over compensatie en dispensatie hoofdstuk 4. Zie voor leerlingen met dyslexie tevens hoofdstuk 6; de dyslexiekaart.

Hoofdstuk 4. Inhoud begeleiding bij (vermoeden van) dyslexie en ernstige lees-/spellingproblemen

Handelingsgericht werken (HGW) / samen met ouders en kind aan de slag

Op de Piet Hein wordt gewerkt volgens de uitgangspunten van HGW. Hierbij staat afstemming van het onderwijsaanbod op de onderwijsbehoeften van de leerling centraal: het wegnemen (of afzwakken) van factoren die een “probleem” beïnvloeden, het versterken van de positieve aspecten en het zoeken naar een aanpak die werkt. De activiteiten richten zich dus op wat het kind nodig heeft om bepaalde doelen te bereiken. Er wordt cyclisch gewerkt. Dit betekent dat er op gezette tijden wordt geëvalueerd en dat de begeleiding kan worden bijgesteld. Leerkrachten, intern begeleiders, ouders en leerling werken constructief samen.

Groep 1 en 2

Begeleiding in de klas voor leerlingen die onder het streefdoel scoren

Indien er bij de signalering uit het “ Protocol leesproblemen en dyslexie voor groep 1 en 2” of anderszins een zorgelijke achterstand wordt geconstateerd, dan biedt de leerkracht extra leerhulp. De leerkracht gebruikt hiervoor de volgende bronnen / didactiek:

- Ontwikkelingsmateriaal dat in de klas aanwezig is
- Voorinstructie, herhaling leerstofaanbod
- “Protocol leesproblemen en dyslexie groep 1 en 2”.
- Bronnenboek “ Fonemisch bewustzijn”
- Oefenmateriaal uit de orthotheek van de school
- Luisterprentenboeken
- De “Voorschotbenadering” in groep 2. Het doel hiervan is om leesproblemen zoveel mogelijk te voorkomen door kleuters een voorschot te geven op de leesinstructie in groep 3 (zie blz. 69-75 uit Protocol leesproblemen en dyslexie gr. 1 en 2”).

Groep 3 t/m 8, begeleiding op sociaal-emotioneel gebied

Wij hechten zeer aan een pedagogisch klimaat waarin kinderen met lees- en/of spellingproblemen zich veilig en begrepen voelen. Dat is een voorwaarde om de begeleiding op cognitief gebied te laten slagen. (Zie hiervoor de ABCDE-benadering, hoofdstuk 3.)

A. Begeleiding op het gebied van de werkhouding en emotionele ontwikkeling

- Begrip tonen voor de problematiek van de leerling
- Blijven stimuleren en bemoedigen
- Vaste structuur, duidelijke regels en doelen
- Een rustige werkomgeving scheppen
- Helpen vermoeidheid te herkennen / Afwisseling in taken brengen bij vermoeidheid
- Zelf laten kiezen wanneer apart te zitten (stille werkplek)
- Sterke kanten blijven stimuleren (voorkom onderprestatie)
- Kritisch leren kijken naar eigen werk

B. Betrekken van de leerling bij het leerproces / vergroten acceptatie en motivatie

Het bespreken van de inhoud van het begeleidingsplan / de dyslexiekaart met de leerling vergroot de motivatie en de betrokkenheid. De leerling wordt zo mede verantwoordelijk gemaakt voor zijn/haar leerproces.

Enkele voorbeelden: bespreken wat goed gaat en waar nog aan gewerkt moet worden (bewustwording), waar we aan gaan werken en hoe, uitleg van dyslexie en acceptatie van het leerprobleem, handvatten bieden om hier zo goed mogelijk mee om te leren gaan, succes laten ervaren waardoor het zelfvertrouwen blijft behouden. Naar mate de leerling ouder wordt, speelt het betrekken van de leerling bij het begeleidingsplan een steeds grotere rol.

Groep 3 t/m 8, begeleiding op cognitief gebied

A. Begeleiding in de klas voor leerlingen die onder het streefdoel scoren

In de groepen wordt, binnen het reguliere programma, gewerkt op meerdere niveaus. Indien de leerling bij de signalering uit het " Protocol leesproblemen en dyslexie " of anderszins onder het streefdoel scoort, biedt de leerkracht extra leerhulp. De leerkracht gebruikt hiervoor de volgende bronnen:

- " Protocol leesproblemen en dyslexie groep 3"
- " Protocol leesproblemen en dyslexie groep 4"
- " Protocol leesproblemen en dyslexie groep 5 t/m 8"

B. Inhoud / hulpmiddelen begeleiding groep 3 t/m 8

- Op de problematiek toegespitste begeleiding, beschreven in het begeleidingsplan / de dyslexiekaart
- Groep 3: remediërende opdrachten vanuit de methode Veilig Leren Lezen
- Groep 4 t/m 8: Specifieke begeleiding in kleine groep vanuit de methode Estafette (afhankelijk van de groep 2 tot 4 X per week 45 minuten)
- Extra instructietijd d.m.v. verlengde instructie, indien nodig ook voorinstructie.
- M.b.t. stimuleren leesplezier en opdoen van succeservaringen: Bij keuze boeken voor vrij lezen aansluiten bij belangstelling/belevingswereld van de leerling (bijvoorbeeld een stripboek of informatief boek, Kidsweek)
- Extra " leeskilometers" maken
- Gebruik luisterboeken
- Stimuleren gebruik leesboeken, specifiek voor kinderen met leesproblemen (De boeken sluiten aan bij de emotionele ontwikkeling van de leerling en zijn qua tekst vereenvoudigd)
- Oefenmateriaal uit de orthotheek van de school zoals remediërende lees- en spellingsoefeningen.

C. Compenserende maatregelen groep 3 t/m 8. Deze kunnen per leerling verschillen, afhankelijk van de onderwijsbehoefte:

- Bewust inzetten van strategieën bij begrijpend lezen waardoor de problemen bij technisch lezen gecompenseerd worden.
- Hulp van een maatje bij het lezen van lange of moeilijke teksten en opdrachten.
- Niet (onvoorbereid) hardop hoeven lezen.
- M.b.t. stimuleren leesplezier en opdoen van succeservaringen: Bij keuze boeken voor vrij lezen aansluiten bij belangstelling/belevingswereld van de leerling (bijvoorbeeld een stripboek of informatief boek)
- Voorinstructie bij begrijpend lezen, bij zaakvakken of van lessen waarbij de leerling niet goed in staat is om in één keer de les te kunnen volgen.
- Cito-toetsen in vergrote versie, over meerdere momenten verspreiden.
- Cito-toets Begrijpend lezen laten voorlezen zodat het toetsen van het leesbegrip niet wordt beïnvloed door problemen met technisch lezen. (Alleen van toepassing bij leerlingen met dyslexieverklaring.)
- Gebruikmaken van markeerstift om bijvoorbeeld een woord of bij een regelverwijzing, enkele regels te markeren.
- Mondeling i.p.v. schriftelijk overhoren. (Alleen van toepassing bij leerlingen met dyslexieverklaring.)
- DICTEES / verwerkingsopdrachten op de computer laten maken. Hierbij niet uit het oog verliezen dat leerlingen tevens schriftelijk werk blijven maken; de schrijfvaardigheid moet getraind blijven. (Alleen van toepassing bij leerlingen met dyslexieverklaring.)

- Gebruik van een digitaal woordenboek bij andere vakken dan spelling.
- Blokschrift in plaats van verbonden schrift.
- Boeken kopiëren en de leerling daarop de antwoorden / uitkomsten laten noteren. Dit kan ook van toepassing zijn op rekenboeken.
- Gebruik van “uitrekenpapier” bij lange sommen zodat tussenantwoorden niet vergeten worden (vanaf groep 4).
- Gebruik van een rekenmachine als inzicht belangrijker is dan automatiseren. (In zeer uitzonderlijke gevallen.)
- In een enkel geval kan, alleen in overleg met de intern begeleider en vervolgens met de ouders, worden overgegaan op aangepaste normering. (Dit wordt altijd vermeld in het rapport.)
- Thuis voorbereiden van teksten van bijv. taal, begrijpend lezen.

D. Compenserende maatregelen m.b.v. van ICT. Deze kunnen per leerling verschillen.

Sommige leerlingen met dyslexie hebben, ondanks extra intensieve en systematische begeleiding op school (en bij een extern bureau), zodanig last van hun lees- en spellingproblemen, dat zij onvoldoende in staat zijn om de functionele lees- en schrijftaken uit te voeren. Voor deze groep kan, met name vanaf groep 5, de inzet van ICT-middelen een goede ondersteuning zijn. In enkele gevallen kunnen de middelen worden ingezet voor leerlingen uit groep 3 en 4.

De school bepaalt, in overleg met de ouders, welke ICT-hulpmiddelen voor de leerling worden ingezet. Het is dan van belang de leerling te begeleiden in het gebruik ervan in de klas. Het is bovendien nodig dat ook de ouders kennis hebben van het gebruik opdat de leerling thuis, bij het maken van huiswerk, door hen ondersteund kan worden.

ICT-hulpmiddelen die kunnen worden ingezet:

- De computer o.a. voor het maken / typen van taal- en spellingopdrachten
- Woorden- en zinnendictees uit het computerprogramma van de methode Taalactief
- Voorgelezen teksten bij de methodes van de zaakvakken (Naut, Meander en Brandaan)
- Topografie: proefwerk blinde kaart digitaal waarbij namen worden aangeklikt (dus niet worden geschreven)
- Luisterboeken (meelezen is hierbij essentieel)
- Alle Cito M+E-toetsen (behalve begrijpend lezen) kunnen digitaal worden aangeschaft

E. Compenserende maatregelen bij Cito-Entreetoets groep 7 / Cito-eindtoets groep 8

Leerlingen die in het bezit zijn van een dyslexieverklaring komen bij bovenstaande toetsen in aanmerking voor:

- De ingesproken versie op CD van de desbetreffende toets. Om de rest van de klas niet te storen, dient de leerling een koptelefoon te gebruiken of de toets afgezonderd van de overige leerlingen te maken.
- De vergrote versie van de opgavenboekjes en in zwart-wit uitvoering. De vergrote versie bevordert de woordherkenning en de leerlingen worden niet door de kleuren afgeleid.
- Extra tijd om de toets te maken.
- Gebruikmaken van markeerstift om bijvoorbeeld een woord of bij een regelverwijzing, enkele regels te markeren.

Het bepalen van de keus gaat in overleg met de leerling en de ouders.

- F. Dispenserende maatregelen groep 3 t/m 8. Deze kunnen per leerling verschillen.
- De hoeveelheid verwerkingsopdrachten verminderen; met name bij gecompliceerde, meervoudige opdrachten. (N.v.t. bij toetsen.)
  - De verwerkingsopdracht veranderen, vereenvoudigen.
  - Gebruik van “ spellingspiekschrift”; schriftje waarin nieuwe spellingregels worden bijgehouden, liefst met pictogrammen, stappenplan en ezelsbruggetjes, door de leerling zelf bedacht.
  - Bij spelling: Woorddictee i.p.v. zinnendictee of slechts enkele zinnen laten schrijven.
  - In spontane spellingproducten wordt de spelling niet of soepel beoordeeld.
  - De werktijd verlengen, extra tijd voor schrijftaken.
  - De leerling vrijstellen van een taak.

Hoofdstuk 5. Begeleidingsadviezen voor ouders

Ouders kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van hun kind op het gebied van (voorbereidend) lezen en spellen. Voor de meer specifieke hulp adviseren wij u deze af te stemmen met de leerkracht.

A. Begeleidingsadviezen voor ouders groep 1 en 2

- Interactief voorlezen i.v.m. woordenschatontwikkeling, ontdekken van de verhaallijnen, het ontwikkelen van het leesbegrip en het enthousiasmeren voor leesprentenboeken
- Samen met het kind boekjes lezen, taal- en rijmspelletjes doen
- Kind stimuleren te vertellen over gebeurtenissen
- Talig spel uitlokken/stimuleren
- Rustig en duidelijk praten
- Het kind kleine taakjes geven waarbij het trainen van het geheugen een rol speelt; bijv. twee dingen laten onthouden om te halen, later uitbreiden tot drie, etc.
- Fouten in uitspraak/zinsbouw verbeteren door het betreffende woord/ zinsdeel goed te herhalen
- Oefenen met begrippen/namen
- Belangstelling voor leren lezen stimuleren
- Goed laten luisteren
- Als er dyslexie in de familie voorkomt, is het van belang dat zo vroeg mogelijk aan de leerkracht te laten weten. Dyslexie heeft namelijk een erfelijke factor.

B. Begeleidingsadviezen voor ouders groep 3 t/m 8

- Letters flitsen, zolang nodig koppelen aan “kapstokwoorden” (groep 3 en 4)
- Voorinstructie lees- spelling- taalopdrachten
- Dagelijks thuis samen lezen (+/- 10 minuten):
  - tekst eerst voorlezen
  - over de tekst praten
  - moeilijke woorden voorbespreken
  - nadruk op leesbegrip
  - fouten in kleine woordjes (de/het/een, e.d.) niet verbeteren
- Interactief voorlezen
- M.b.t. stimuleren leesplezier en opdoen van succeservaringen: Bij keuze boeken voor vrij lezen aansluiten bij belangstelling/belevingswereld van de leerling (bijvoorbeeld een stripboek of informatief boek)
- Moeilijke teksten thuis voorbereiden, bijv. bij begrijpend lezen, zaakvakken.
- Woordcategorieën spelling wekelijks (op de computer) oefenen, daarbij spellingregels / ezelsbruggetjes laten verwoorden
- Blijven stimuleren en bemoedigen.
- Omdat deze leerlingen meer van de computer afhankelijk zijn, is het raadzaam een typecursus te laten volgen.
- Een afspraak maken met de leerkracht als u zich ongerust maakt over de lees- en/of spellingsontwikkeling van uw kind.

Software voor het thuis oefenen van technisch lezen en/of spelling:

- “Woordkasteel”: www.woordkasteel.com/wkasteel/download.htm
Gratis downloaden en installeren
- Ook op onderstaande sites kan online geoefend worden:
  - <http://oefensite.rendierhof.nl/index.php/overig/taal/spelling>
  - leestrainer.nl

Hoofdstuk 6 Het dyslexieonderzoek / de dyslexieverklaring

A. Stappenplan dyslexieonderzoek / vergoede diagnostiek vanuit de zorgverzekering

1. Als de leerkracht lees- en /of spellingproblemen signaleert, worden de ouders in een vroeg stadium uitgenodigd voor een gesprek en hierover geïnformeerd.
2. Uitzonderingen daargelaten kan de school, na minimaal drie achtereenvolgende meet- toetsmomenten en een periode van minimaal 6 maanden intensieve begeleiding tot de conclusie komen dat er sprake lijkt te zijn van een hardnekkig lees- en/of spellingprobleem. Wanneer de leerling in aanmerking lijkt te komen voor vergoede diagnostiek neemt de school contact op met de ouders en wordt aanmelding voor onderzoek naar dyslexie besproken. Voor informatie over “Regeling vergoede diagnostiek vanuit de zorgverzekering” zie www.masterplandyslexie.nl
3. Bij een vermoeden van ernstige dyslexie, kunnen ouders hun kind aanmelden voor diagnostiek en behandeling. Op basis van het leerlingdossier stelt de school in samenwerking met de ouders een onderbouwde motivering op.
4. De vergoede zorg geldt voor leerlingen met ernstige, enkelvoudige dyslexie. Dat wil zeggen dat er bij deze leerlingen, naast dyslexie, geen sprake is van een of meer andere (leer)stoornissen (comorbiditeit). Is dat wel het geval, dan hebben deze leerlingen uiteraard recht op goede zorg, maar niet op vergoede zorg in het kader van deze regeling. De school kan ouders adviseren verder onderzoek te doen om goed in kaart te brengen waar de problemen vandaan komen.
5. De gekwalificeerde diagnosticus beoordeelt op basis van het leerlingdossier of het vermoeden van dyslexie voldoende onderbouwd is. Wanneer dat het geval is, bepaalt deze op basis van het leerlingdossier en eigen diagnostisch onderzoek of de leerling in aanmerking komt voor vergoede diagnostiek vanuit de zorgverzekering.
6. Mocht de leerling niet in aanmerking komen voor de vergoede zorg dan staat het de ouders uiteraard vrij om, op eigen kosten, zelf een onderzoek aan te vragen.

B. De dyslexieverklaring

Als de diagnose dyslexie wordt gesteld, dan stelt de extern deskundige een dyslexieverklaring op. Deze verklaring geeft recht op verschillende extra faciliteiten in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Deze faciliteiten zijn alleen beschikbaar met een verklaring waarvan de school een kopie in het leerlingdossier behoort op te bergen. Een dyslexieverklaring is onbeperkt geldig.

C. Behandeling extern onder schooltijd

Aangezien dyslexie een stevige belemmering voor het leren kan vormen, heeft het kind baat bij een dyslexiebehandeling. Het kind mist schooltijd maar krijgt individuele specialistische begeleiding waardoor het onderwijsrendement groter kan worden. Bij jongere kinderen is dyslexiebehandeling na schooltijd door vermoeidheid bovendien minder effectief.

Uw kind komt in aanmerking voor gespecialiseerde lees- en spellingbegeleiding wanneer:

- uw kind in het bezit is van een dyslexieverklaring.
- uw kind aan de criteria voldoet om in aanmerking te komen voor vergoede diagnostiek en behandeling. (Zie “ Regeling vergoede diagnostiek vanuit de zorgverzekering” in dit hoofdstuk)

Voor de verlofaanvraag dient u als ouder de volgende stappen te ondernemen:

- U vraagt bij de directeur van de school schriftelijk verlof aan voor behandeling onder schooltijd.
- Om uw kind zo goed als mogelijk van het onderwijsaanbod van de school te laten profiteren, dienen dag en tijdstip van behandeling te worden afgestemd met de leerkracht van uw kind.

Hoofdstuk 7 De dyslexiekaart

Wat is de dyslexiekaart, wie komen ervoor in aanmerking?

Op de dyslexiekaart worden alle compenserende en dispenserende maatregelen en eventuele andere afspraken die voor de leerling gelden, aangegeven.

De dyslexiekaart is bedoeld voor leerlingen met een dyslexieverklaring.

Indien mogelijk werkt de leerling zoveel mogelijk zelfstandig en conform de reguliere aanpak. Compensatie- en dispensatiemiddelen worden alleen ingezet als dit de ontwikkeling van de leerling ten goede komt. Dit hangt samen met de mate van dyslexie.

Bij de overgang naar het volgend schooljaar wordt de dyslexiekaart aan het einde van het schooljaar in concept opgesteld door de leerkracht samen met de leerkracht die de groep in het nieuwe schooljaar gaat begeleiden. De afspraken worden, indien nodig, gemaakt in overleg met de intern begeleider.

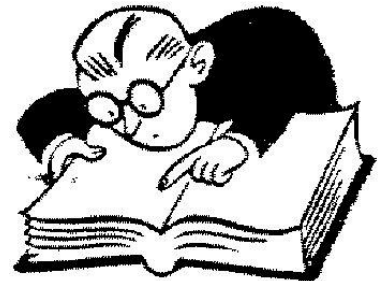
In de eerste maand van het nieuwe schooljaar nodigt de leerkracht de ouders uit voor een gesprek. Hierin wordt de begeleiding voor het komend schooljaar besproken en afgestemd en krijgt de definitieve begeleiding vorm.

Vervolgens bespreekt de leerkracht de dyslexiekaart met de leerling. Het betrekken van de leerling bij de inhoud van de begeleiding vergroot de motivatie en de betrokkenheid. De leerling wordt zo mede verantwoordelijk gemaakt voor zijn/haar leerproces.

Tussentijds, tijdens de 10-minutengesprekken, kan bijstelling plaatsvinden.

De afspraken worden op de dyslexiekaart ondertekend door de leerkracht en de ouder.

In uitzonderlijke situaties kunnen de leerkracht(en) en / of ouder(s) van de gemaakte afspraken op de dyslexiekaart afwijken. Mocht dit een structureel karakter krijgen, dan vindt wederzijdse informatie en overleg plaats.

DYSLEXIEKAART

Naam leerling :
Groep :
Datum vastleggen afspraken :
Aanwezig bij gesprek :

Let wel: Indien mogelijk werkt de leerling zoveel mogelijk zelfstandig en conform de reguliere aanpak.
Compensatie- en dispensatiemiddelen worden alleen ingezet als dit de ontwikkeling van de leerling ten goede komt. Dit hangt samen met de mate van dyslexie.

Inzet van ICT-middelen:

- 0 Oefenen / remediëren spelling op de computer (met spellingcontrole)
- 0 Woorden- zinnendictees met computerprogramma Taal Actief (zinnendictee gr. 7 en 8 is vereenvoudigd)
- 0 Werkwoordendictee met computerprogramma Taal Actief (in 2015 alleen voor gr. 6)
- 0 Dictees op de computer (zonder spellingcontrole)
- 0 Deel taalopdrachten op de computer
- 0 Topografie: proefwerk blinde kaart digitaal waarbij namen worden aangeklikt (dus niet worden geschreven)
- 0 Zaakvakken met computerprogramma Naut, Meander, Brandaan voorgelezen tekst
- 0 Verslagen, werkstukken op de computer
- 0 Leren werken met tekstverwerker met spellingcontrole
- 0 Typecursus, geïnitieerd en bekostigd door de ouders

Aanpassingen bij (CITO) toetsen:

- 0 Toetsen uit de methode opdelen in kleinere stukken bij de volgende vakgebieden:
  - 0 Begrijpend lezen / 0 Taal / 0 Aardrijkskunde / 0 Geschiedenis / 0 Natuur, techniek
- 0 Toetsen uit de methode worden voorgelezen door de leerkracht bij:
  - 0 Begrijpend lezen / 0 Taal / 0 Aardrijkskunde / 0 Geschiedenis / 0 Natuur, techniek
- 0 Bij Cito-toetsen vergroot lettertype
- 0 Cito-toetsen worden voorgelezen door de leerkracht bij de volgende vakgebieden:
  - 0 Begrijpend lezen / 0 Rekenen / 0 Spelling "vervolg 2"
- 0 Cito-toetsen worden digitaal voorgelezen bij de volgende vakgebieden:
  - 0 Rekenen / 0 Spelling "vervolg 2"
- 0 Cito-eindtoets groep 8 op Cd-rom, soms in combinatie met vergrote versie Cito-eindtoets groep 8 extra tijd

Aanpassingen begeleiding uit de methode bij technisch lezen / begrijpend lezen :

- 0 Extra leesbegeleiding bij technisch leesmethode Estafette
- 0 Niet onvoorbereid laten voorlezen
- 0 Hulp van een maatje bij het lezen van lange of moeilijke teksten en /of opdrachten bij:
  - 0 Begrijpend lezen / 0 Taal / 0 Geschiedenis / 0 Biologie
- 0 Voorinstructie bij:
  - 0 Begrijpend lezen / 0 Taal / 0 Aardrijkskunde / 0 Geschiedenis / 0 Biologie
- 0 Extra tijd bij opdrachten waarbij veel gelezen moet worden
- 0 De taak verkorten (niet bij toetsen)
- 0 Thuis met ouder(s) voorbereiden teksten bij begrijpend lezen (n.v.t. bij toetsen)
- 0 Thuis met ouder(s) voorbereiden teksten aardrijkskunde, geschiedenis, biologie (n.v.t. bij toetsen)

Aanpassingen verwerkingsopdrachten uit de methode bij begrijpend lezen / spelling / taal / schrijftaken:

- 0 Extra tijd voor schrijftaken
- 0 Extra spellingbegeleiding aan de instructietafel
- 0 Hoeveelheid verwerkingsstof verminderen bij taal- en schrijfoopdrachten
- 0 Deel opdrachten mondeling overhoren i.p.v. schriftelijke verwerking
- 0 Gebruik van hulpmapje met spellingregels zgn. " spellingspiekschrift" (n.v.t. bij toetsen)
- 0 Dictees worden op de computer gemaakt, woorddictee i.p.v. zinsdictee
- 0 Aangepaste normering bij dictees
- 0 Aangepaste normering bij spelling op het rapport
- 0 Individuele spellingleerlijn
- 0 Spelling wordt alleen beoordeeld als dit het doel van de les is
- 0 Blokschrift i.p.v. verbonden schrift

Aanpassingen bij rekenopdrachten uit de methode:

- 0 Rekenboek kopiëren, alleen uitkomsten laten noteren
- 0 Gebruik tafelkaart
- 0 Uitrekenpapier / kladpapier gebruiken voor tussenuitkomsten
- 0 Extra tijd indien nodig

Afspraken bij huiswerk:

- 0
- 0

Afspraken, gemaakt met de leerkracht:

-
-

Afspraken, gemaakt met de ouders:

-
-

In uitzonderlijke situaties kunnen de leerkracht(en) en / of ouder(s) van de gemaakte afspraken op de dyslexiekaart afwijken. Mocht dit een structureel karakter krijgen, dan vindt wederzijdse informatie en overleg plaats.

Handtekening leerkracht .....

Handtekening ouders .....

Literatuur / Bronnen:

- Expertisecentrum Nederland; “Protocol leesproblemen en dyslexie”
- Advies- en begeleidingscentrum Amsterdam (ABC)
- Handelingsgericht werken: een handreiking voor de interne begeleider (Noëlle Pameijer en Tanja van Beukering)